Ακριβώς 150 χρόνια από την ίδρυση της Κου Κλουξ Κλαν, ο υποψήφιος για το χρίσμα των Ρεπουμπλικάνων, Ντόναλντ Τραμπ, ποντάρει στον καταπιεσμένο ρατσιστή που είδε στο πρόσωπο του Ομπάμα την ήττα της ανώτερης λευκής φυλής. Ο καιρός θα δείξει, αν η επιλογή του αυτή είναι σωστή. Οι αλλεπάλληλοι φόνοι μαύρων από λευκούς αστυνομικούς, με τελευταία θύματα την 55χρονη Μπέτυ Τζόουνς και τον 19χρονο φοιτητή, Κουιντόνιο Λεγκρίρ, στις 26 του περασμένου Δεκέμβρη (2015), μοιάζουν να τον δικαιώνουν. Ο άγριος ξυλοδαρμός των μελών της Κου Κλουξ Κλαν, την Κυριακή, 28 Φεβρουαρίου 2016, θα πρέπει να τον προβλημάτισε: Τις έφαγαν από διαδηλωτές που φώναζαν συνθήματα εναντίον του δικού του σχεδίου για τους μετανάστες.

Όμως, ο πολιτικός ρατσισμός έχει βρει ευρύτατη αποδοχή από τις λαϊκές μάζες, έχει εξελιχθεί σε κοινωνικό ρατσισμό και επιβιώνει ακόμα και εκεί που η ζωή ή τα συμφέροντα ή οι νέες συνθήκες εξάλειψαν την «ανάγκη» του κράτους να διατηρεί τον φυλετικό διαχωρισμό. Ο M. Duverger εξηγεί ότι ο ρατσισμός έγινε βίωμα και ανάγκη των οικονομικά ασθενέστερων και κοινωνικά προβληματικών ομάδων. Στην Αμερική ειδικά, ρατσιστές είναι κάποιοι λευκοί που προέρχονται από φτωχές ή προβληματικές οικογένειες, μη επιτυχημένοι κοινωνικά, που «ανακαλύπτουν» στους μαύρους ένα πληθυσμό «υποδεέστερό» τους: Ανθρώπους που είναι «ακόμα πιο κάτω από τους ίδιους». Κι αυτό σημαίνει ότι ναι μεν οι ίδιοι καταπιέζονται και είναι αποτυχημένοι αλλά «υπάρχουν και χειρότερα». Που, αν δεν υπήρχαν, θα τους υποβίβαζαν αυτόματα στην τάξη των «τελευταίων τροχών της αμάξης».

Συνέπεια όλων αυτών είναι ο ρατσισμός να συμβαδίζει με την αμορφωσιά, την ανέχεια, τον απειλούμενο ή υπαρκτό κοινωνικό αποκλεισμό και το περιθώριο. Με τους πολιτικούς να επενδύουν σ' αυτόν όλα τα ψηφοθηρικά οφέλη και να τον μετουσιώνουν σε ξενοφοβία, εθνικισμό και υποδαύλιση των «εθνικών» ή «φυλετικών» προτερημάτων εκείνων, από τους οποίους ζητούν να τους εμπιστευτούν την εξουσία. Και με τα ΜΜΕ να αναζητούν τα δικά τους οφέλη από την καλλιέργεια του φυλετικού μίσους.

Με το τέλος του πολέμου Βορείων και Νοτίων, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Αβραάμ Λίνκολν προσπάθησε να συμφιλιώσει τους Αμερικανούς. Αποφάσισε να δώσει δικαίωμα ψήφου σ' εκείνους μόνο από τους μαύρους που είχαν υπηρετήσει στο στρατό και ήξεραν γραφή κι ανάγνωση. Όμως, η δολοφονία του στις 15 Απριλίου 1865 δεν επέτρεψε αυτό να γίνει πραγματικότητα.

Οι μαύροι αποτελούσαν τα τέσσερα πέμπτα του πληθυσμού των νοτίων πολιτειών. Ο νέος πρόεδρος, Άντριου Τζόνσον, έδωσε δικαίωμα ψήφου σε όλους κι επέβαλε στις νικημένες περιοχές στρατιωτικό καθεστώς. Από τη μια στιγμή στην άλλη, οι λευκοί του Νότου, από πανίσχυρα αφεντικά, βρέθηκαν έρμαιο του μίσους των πρώην δούλων που πια μπορούσαν να οπλοφορούν νόμιμα.

Στις **15 Μαρτίου 1866**, ακριβώς πριν από 150 χρόνια, στο χωριό Πουλάσκι του Τενεσί, κάποιοι λευκοί μαζεύτηκαν κρυφά κι αποφάσισαν να ιδρύσουν τη μυστική οργάνωση Kuklos (=Κύκλος, με την έννοια πως ούτε αρχή θα είχε ούτε τέλος). Σκοπός: «Η άμυνα των λευκών κατά των απελευθερωθέντων νέγρων». Στήθηκε σύμφωνα με τα πρότυπα των τεκτονικών στοών, με πρόεδρο τον Μεγάλο Κύκλωπα, αντιπρόεδρο τον Μεγάλο Μάγο και αξιωματούχους τον Μεγάλο Τούρκο και τον Μεγάλο Φύλακα του Θησαυρού. Βοηθούς είχαν τους ραβδούχους. Συνεδρίαζαν σε σπηλιές και γρήγορα πολλαπλασιάστηκαν. Το όνομα της οργάνωσης μετατράπηκε σε Ku-Klux και προστέθηκε το Klan (=πατριά ή φατρία).

Γεννήθηκε, έτσι, η μυστική οργάνωση Κου Κλουξ Κλαν, η «Αόρατη Αυτοκρατορία», όπως την είπαν. Τα μέλη της ορκίζονταν να μη μαρτυρήσουν τους συντρόφους τους, αν τους ήξεραν, επειδή η ταυτότητά τους κρατιόταν μυστική. Στις συγκεντρώσεις τους αλλά και στις εγκληματικές τους επιχειρήσεις, φορούσαν ένα μακρύ ράσο (άσπρο, κόκκινο, γαλάζιο ή κίτρινο), σκέπαζαν το κεφάλι με μια ομοιόχρωμη μακριά κωνική κουκούλα με δυο τρύπες στο ύψος των ματιών και χρησιμοποιούσαν σφυρίχτρες για να συνεννοούνται μεταξύ τους.

Από το 1867, η οργάνωση πέρασε τα σύνορα του Τενεσί κι απλώθηκε σε όλες τις νότιες πολιτείες. Η ιεραρχία της άλλαξε. Ο αρχηγός λεγόταν Μεγάλος Γόης, οι υπασπιστές Μεγάλοι Δράκος, Τιτάνας, Κύκλωπας της Σπηλιάς, Μοναχός, Φύλακας και Τούρκος. Το 1868, αριθμούσε 550.000 με 600.000 μέλη.

Αρχικά, η δράση τους περιοριζόταν στην τρομοκρατία των μαύρων χρησιμοποιώντας τη δεισιδαιμονία και παριστάνοντας τα φαντάσματα που κατέφθαναν με πύρινους σταυρούς. Γρήγορα όμως πέρασαν σε ξυλοδαρμούς, ακρωτηριασμούς, φόνους και εμπρησμούς. Τα θύματά τους έπαψαν να είναι μόνο μαύροι. Σκότωναν και λευκούς αντιρατσιστές.

Η κυβέρνηση τους κήρυξε τον πόλεμο. Όποιος αποδεικνυόταν πως ήταν μέλος της

οργάνωσης, άσχετα με το αν μετείχε ή όχι σε εγκληματικές πράξεις (γεγονός που ήταν άλλωστε πολύ δύσκολο να αποδειχτεί), καταδικαζόταν σε πέντε χρόνια φυλακή και βαρύ πρόστιμο. Στο Τενεσί, ο αρχηγός διέλυσε το εκεί παράρτημα. Στις άλλες πολιτείες, η παράνομη δράση συνεχίστηκε. Συνεχίστηκε, όμως, και το κυνηγητό από την κυβέρνηση. Οι διώξεις την αποδυνάμωσαν. Στα 1872, η Κου Κλουξ Κλαν έπαψε να υπάρχει. Έμεινε το μίσος. Ο ρατσισμός ρίζωσε στο Νότο, πέρασε τα αμερικανικά σύνορα, έφτασε ως τη Νοτιοαφρικανική Ένωση. Οι φυλετικές διακρίσεις των λευκών σε βάρος των μαύρων έγιναν καθεστώς.

Η Κου Κλουξ Κλαν επανιδρύθηκε το 1919. Στη δεκαετία του ’30, ασπάστηκε τις ναζιστικές απόψεις για τη φυλετική καθαρότητα, «λούφαξε» κάπως στα χρόνια του Β’ Παγκόσμιου πολέμου κι επανεμφανίστηκε με αντικομουνιστικό προσωπείο την εποχή του ψυχρού πολέμου. Παράλληλα, όμως, φούντωσαν ο αντιρατσιστικός αγώνας και η πάλη για την κοινωνική χειραφέτηση των μαύρων μέσα από τη μόρφωση και την οικονομική αυτοδυναμία.

Οι προσπάθειες είχαν ξεκινήσει σχεδόν ταυτόχρονα με την κατάργηση της δουλείας. Στα τέλη του 19ου αιώνα, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ είχε εκδώσει μιαν ιστορική απόφαση: Οι πολιτείες είχαν δικαίωμα να διατηρούν σχολεία, νοσοκομεία κ.λπ. χωριστά για τους λευκούς και τους μαύρους με την προϋπόθεση πως θα ήταν ισότιμα. Το «χωριστά αλλά ισότιμα» ενοχλούσε τους ρατσιστές αλλά, σιγά σιγά, αναγκάστηκαν να το δεχτούν. Άλλωστε, από τη δικαστική απόφαση, το «ισότιμα» είχε προ πολλού καταργηθεί στην πράξη κι απέμενε μόνο το «χωριστά».

Στα μέσα του 20ού αιώνα, η κατάκτηση αυτή των μαύρων ήταν πια ξεπερασμένη. Στον πόλεμο της Κορέας, καταργήθηκε ο διαχωρισμός λευκών και μαύρων στον στρατό. Με νόμο. Η Κου Κλουξ Κλαν απείλησε λευκούς και νέγρους αλλά οι καιροί είχαν αλλάξει. Μόνο σε τοπικό επίπεδο και σε μικρές πόλεις περνούσε η δράση της. Στις μεγάλες πολιτείες, οι μαύροι αγωνίζονταν για την ισοτιμία στην πράξη. Παρουσιάστηκαν, τότε, δυο τάσεις: Οι οπαδοί της μαύρης δύναμης, που προσπάθησαν να βελτιώσουν τη θέση των εγχρώμων δυναμικά και οι θιασώτες της ειρηνικής πάλης.

Καθώς το επίπεδο των μαύρων, στις βόρειες πολιτείες, ήταν ανεβασμένο, η προσπάθειά τους περνούσε μέσα από τη μόρφωση και την κατάκτηση των «λευκών επαγγελμάτων» και την ανάδειξή τους μέσα από τον αθλητισμό. Όμως, οι αληθινά χειραφετημένοι μαύροι

αποτελούσαν μικρή μειοψηφία. Στα γκέτο, οι οργανώσεις πλήθαιναν: Μαύροι Μουσουλμάνοι, Μαύρη Δύναμη, Μαύροι Πάνθηρες, Εθνική Ένωση για την Πρόοδο των Εγχρώμων κ.ά.

Στις αρχές της δεκαετίας του '50, κάποιος κύριος Μπράουν παρουσιάστηκε στη γραμματεία του πανεπιστημίου της επαρχίας Κλάρεντον, στη Νότια Καρολίνα. Ο υπάλληλος της γραμματείας τον άκουσε άναυδος να ζητά να εγγράψει τον γιο του στο πανεπιστήμιο. Ο κ. Μπράουν ήταν μαύρος και το πανεπιστήμιο μόνο για λευκούς. Ο υπάλληλος απάντησε πως δε γίνεται να γραφτεί στο πανεπιστήμιο ο νεαρός Μπράουν, αφού στην ίδια επαρχία λειτουργούσε πανεπιστήμιο για μαύρους. Ευγενικά, ο κ. Μπράουν ζήτησε να του απαντήσουν επίσημα. Το έκαναν. Με τη γραπτή απάντηση στο χέρι, ο κ. Μπράουν έκανε αγωγή στο πανεπιστήμιο με τον ισχυρισμό ότι παραβιαζόταν η ισοτιμία των πολιτών, που το αμερικανικό σύνταγμα εγγυάται. Η υπόθεση τράβηξε χρόνια.

Στις 17 Μαΐου 1954, ο αρχιδικαστής Ερλ Ουόρεν ανέβηκε στην έδρα του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ, για να ανακοινώσει την απόφαση: Ομόφωνα, οι εννιά δικαστές αποφάνθηκαν πως η άρνηση του πανεπιστημίου Κλάρεντον της Νότιας Καρολίνας να δεχτεί τον γιο του κ. Μπράουν ήταν αντισυνταγματική.

Σεισμός. Τα χωριστά σχολεία λειτουργούσαν σε 21 πολιτείες. Ο κυβερνήτης της Νότιας Καρολίνας (της πολιτείας που πρόσφατα έβγαλε σαρωτικά πρώτο τον Τραμπ στις εκλογές για το χρίσμα) ύψωσε τη χωριστική σημαία των 13 πολιτειών του εμφυλίου κι ανάγγειλε στους θιγμένους λευκούς της πολιτείας του πως προτιμούσε να κλείσει όλα τα σχολεία παρά να δεχτεί την απόφαση. Από τα 12.000 σχολεία μόνο για λευκούς, πειθάρχησαν αμέσως λιγότερα από 500. Για τα υπόλοιπα, άρχιζε ένας ατέλειωτος αγώνας στα δικαστήρια αλλά και στους δρόμους. Σαν μανιτάρια ξεφύτρωσαν οι οργανώσεις των μαύρων. Μαζί τους οι λευκοί αντιρατσιστές και η γενιά των Κένεντι. Όμως, η εξάλειψη της ανισότητας δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Ο ρατσισμός είχε βαθιές ρίζες.

Ως υπουργός Δικαιοσύνης στην κυβέρνηση του προέδρου αδερφού του, ο Ρόμπερτ Κένεντι επέβαλε την κατάργηση του διαχωρισμού στα πανεπιστήμια και προσπάθησε να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των εγχρώμων. Η πορεία ανακόπηκε με τη δολοφονία του προέδρου Τζον Φιτζέραλντ Κένεντι, στις 22 Νοεμβρίου 1963.

Το πλήγμα ήταν μεγάλο και για τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, τον μαύρο πάστορα που κήρυττε την ειρηνική απελευθέρωση όλων των εγχρώμων. Συνέχισε την προσπάθεια αλλ' ελάχιστοι μαύροι τον άκουγαν. Στα 1964, ο 35χρονος τότε πάστορας (γεννήθηκε το 1929) τιμήθηκε με το βραβείο νόμπελ για την ειρήνη. Όμως, η κοινωνική αθλιότητα οδήγησε στις εξεγέρσεις των γκέτο.

Την ίδια χρονιά (1964), οι ξεσηκωμοί στο Χάρλεμ, στο Νιούαρκ, στο Σικάγο και στη Φιλαδέλφεια πνίγηκαν στο αίμα. Στις ταραχές του Λος Άντζελες, το 1965, οι νεκροί έφτασαν τους 34. Μόνο στο Ντιτρόιτ, το 1967, μετρήθηκαν πενήντα νεκροί. Κοντά στους μαύρους, ξεσηκώθηκαν και οι λευκοί αντιρατσιστές με επίκεντρο το πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ. Οι νουθεσίες του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ έβρισκαν όλο και πιο λίγους αποδέκτες. Ο ίδιος στάθηκε το πιο φωτεινό παράδειγμα εναντίον της αλήθειας των λόγων του: Στις 4 Απριλίου 1968, τον σκότωσαν στη Μέμφιδα. Δυο μήνες αργότερα, ο υποψήφιος για την προεδρία, αντιρατσιστής Ρόμπερτ Κένεντι, έπεφτε νεκρός από δολοφονικές σφαίρες (Ιούνιος 1968), την ώρα που η υποψηφιότητά του κέρδιζε έδαφος.

Νέες ταραχές ξέσπασαν στο Λος Άντζελες, τον Απρίλιο 1992, με αφορμή την αθώωση τεσσάρων αστυνομικών που το 1991 σκότωσαν έναν μαύρο. Γρήγορα, απλώθηκαν σε δέκα μεγάλες πόλεις και κόστισαν τη ζωή σε 44 ανθρώπους. Το πρόβλημα της κοινωνικής απελευθέρωσης των μαύρων και της απαγκίστρωσής τους από την οικονομική αθλιότητα παρέμενε. Δεν ήταν τυχαίο άλλωστε ότι στις 25 Οκτωβρίου 1996 ξέσπασαν ταραχές στο Πέτερσμπουργκ της Φλόριντα, με αφορμή τον φόνο, την προηγούμενη νύχτα, ενός μαύρου από λευκό αστυνομικό. Το δικαστήριο αθώωσε τον αστυνομικό κι αυτό πυροδότησε νέες ταραχές.

Δώδεκα χρόνια αργότερα, στις 4 Νοεμβρίου 2008, ο υποψήφιος των δημοκρατικών, Μπάρακ Χουσεΐν Ομπάμα, έγινε ο πρώτος μαύρος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι λευκοί του Νότου, κι όχι μόνο, το είδαν σαν ήττα της φυλής τους. Λούφαξαν για λίγα χρόνια αλλά γρήγορα ένιωσαν ότι μπορούσαν να ξαναέχουν το πάνω χέρι. Οι φόνοι Αφροαμερικανών από λευκούς αστυνομικούς είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Χώρια που, στα μάτια τους αποδείχθηκε ότι ο Μπάρακ Ομπάμα μοιάζει με τον μπάρμπα Θωμά που απλά αναβάθμισε την κατοικία του, από καλύβα, σε άσπρο σπίτι.

(protagon.gr, 15.3.1866)